



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...**

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

**Bartoli, Daniello**

**Lvgdvni, 1670**

27. Expeditio Regis Tunchin. infaust. ira in Lusit.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-10757**

certa pœna edixit. [ Patres homines esse malos ; doctrinam eorum similiter malam , proin illos & adiret nemo , & domum ad se nemo accerferet. ] Quod ubi Monica , illa fororis Regis honoraria , rumore primùm , post certo nuntio accepit , indignitate iniuriæ in Christum , sic exarsit ut ægrè temperaret ab adeundo Præfecto imprudenti , & obiurganda per se illius præcipitantiã , iisdem verbis quibus eius Ministrum increpavit ; cui coram ipsamet ad fores palatii vocato , fustes minata est , si verba impia edicti non esset veritus iterare. Nam vnde nobis aiebat hic de Præfecto Rex novus Rege superior , & maior , qui consuetudine civium eos interdicat , quibus illam Rex iussit esse liberam & communem ; quid autem is potest de illorum doctrina nosse , cuius ne verbum quidem audiuit vnquam ? recitatisque sub hæc voce clara decem legis diuinæ sententiis , si sunt inquit , illæ merito culpandæ , & proscriptioni obnoxia , sistat huc se Præfectus , & totidem proferat , de opposito illis suo dogmate æquales. Hæc præco , & qui audierant viri graues , cum renunciasent Præfecto Mandarinò , grande hinc sibi à potentissima femina instare periculum metuens edicti præcones dicto citius omnes reuocare ; rem factam præ infecta in vulgus spargere ; dissimulans Rhodius quicquid contigerat , priuatam institutionem publica mutare , & ante templi fores concionari quotidie , de vitæ post mortem æternis pœnis , & præmiis ; Christoque Salvatore cuius vnus clementia , illæ vitarentur , hæc obtinerentur.

Hæc dum gerantur è Cocincina Rex , quam confidentia præcoci iam deporauerat , infelices exercitus , reducit , inglorius ipse , & lucro deputans minimè spernendo , quod præter depressas aliquot trirèmes , & ter mille circiter militum , iacturam aliam non fecisset. Mea quidem nihil refert rei series , & modus ; sed redibat irarum in Lusitanos plenus , quos fama didicerat auxilio hostibus contra se fuisse , et si alij scribunt simulatè id factum ; insolescebant præterea etiam in Tunchino & eorum mancipia & serui indignis modis habebant indigenas , sanctitatèque nominis Christiani apud illos maximè deterebant. His Patres magnoperè anxij , qua fronte Rex visurus esset adeuntes , quòve erga se rediret animo hærebant , & an rescisurus incolendi regni quam iis concesserat facultatem. Sed qualiscumque erga Lusitanos , beneuolum in Patres seruauit animum quem adeunti se Rhodio declarauit , dignatus præsentem eiusque manusculum ineredibili comitate. Erat manusculum de Sphæra liber , ab vno ex nostris apud Sinas , lingua editus Sinensi ; iussit illum ad se in Prætoriam scandere , sibi que proximè , & familiariter assidere , & horas duas , tametsi nox erat , de Sphæra , & cœli ordine , motuque stellarum dicere. Quæ cum appositè interpungeret Pater , de Creatore , & cœli Domino , Præfectum custodiæ Regiæ , Christo lucrifecit , aliòsque noræ primatiæ nonnullos , nec ita multo post ; Christiano lauacro expiauit. Visendi obsequia seinceps Rhodius apud Regem crebrius ite-

V u.

27.  
Expeditiõ  
Regis Tun-  
chin. in faust.  
ita in Lusit.

28.  
Rex Tunch.  
conc. Rhodio  
in regia  
degeret.

tauit, magna semper illius affabilitate, quoad Lusitanis post macras nundinas Meacum proximè recessuris, vidit fortè Rex è sua Prætoria Patres, ( agebatur dies Præcurfori Baptistæ sacer ) & vocatis ad se, ex Rhodio intelligere voluit minutatim, artificium, vsum, & regimen horarj rotati quibus tantoperè captus est, vt vltro, nihil minus cogitanti benignè detulerit, quod nemo ex illo tentasset petere; secum in Regiam veniret, vnúmque, aut alterum annum in ea traduceret. Cui Pater, actis Deo Regum Regi, tacite gratiis; prolixè professus est tantum sibi esse tanto Principi seruire, etiam si per omnem vitam, vt nihil sibi putaret posse in vita gratiùs, maiusvè contingere. At enim, subdit Rex, an etiam soli? linguam siquidem solus habebat promptam, Externus & solus, inquit Rhodius, dupliciter solus est, nec potest non tristis, & mœstus viuere; hic mihi, Marchesium indicans, & Præsul, & Pater, & natu grandior; idem socius est. Regi placuit responsum, & suis vtrumque adscripsit. Fausto illi trepidationis ambiguae eventu alacres, vela facturos salutant Lusitanos, dântque per illos Macaam literas, de concessa sibi Regis beneficio statione, & regno tam docili, & præstanti diuinis legibus imbuendo. Explicanti iam vela in altum Præfecto adstitit ab Rege nuucius epistolam ferens qua Inspectori nostrorum Andrææ Palmerio, decentes agebat gratias Alexandri Rhodij viri magni, in Tunchinum missi; quæ fuit honoris erga illum, plane immodici, rara in paucis significatio, præterquam quod enim, profus aliud nihil epistolæ inerat, non satis decere censuerat, si eam in catta ( vt consueuerat ad insignes viros ) auro, & pigmentis mirabilitè exculpta scriberet; in argentea bractea presso scripta erat, aut sculpto caractere, quæ in se molliter conuoluta, serico tegebatur. Hanc Palmerius à prædonibus Hainan redemit, ad quam nauis allisæ quicquid mare non hauserat, ipsi rapuerant. In discessu cum Rege ducentos Rhodius ex variis oppidis Tignoæ Prouinciæ reliquit Christianos motu vtriusque comploratione, dolentium se ab eo desereri, & grauissime ferentis quod cogeretur eos deserere, pollicentisque illorum se fore memorem, curaturumque se illis aliquem suo loco si prohiberetur ad eos regredi, commisit interea nonnullis, institutione, virtute, ac iudicio maturioribus, fouendam illorum promouendamque pietatem præscriptis sibi ab ipso præsidiis. Die Iulij altero anni vigesimi septimi Tunchini Metropolitim, Chesium regiam, cum Rege & exercitibus attingere, vbi nobilis ethnicus Mauraj vocabulo, partem iis sui palatij habitandam liberaliter indulxit, in hac ædi faciæ elegerunt locam, parabat altare rei sacræ ipsemet Mauraius, & concionibus Rhodij semper intererat, quam eius indolis bonitatem remunerata est diuina munificentiâ vxoris Agathæ, filiorum, seruorum, tandemque ipsius ad Deum accessu, paucis enim quàm obiret horis, decennio post, baptismo lustra, us vitam clausit. Hoc portò nostris in aulam aduentu occurrit advertere prodigiosum morem, ex quo facilè conficiebatur, fuisse quondam

29.  
Ethnici char.  
rit. remuner.  
diuin.